

LXXIV

SEJM KONWOKACYJNY WARSZAWSKI 1573 R.

WSTĘP

Sejm ten zwołany został uniwersałem senatorów, uczestniczących na zjeździe w Kaskach (województwo rawskie), 1 listopada 1572 r. Sejmiki odbyły się w grudniu. Sejm, przez znaczną część szlachty traktowany tylko jako zjazd, wreszcie nazwany konwokacją, zebrał się w Święto Trzech Króli, 6 stycznia, i obradował do 28 stycznia 1573 r.¹ Obrady te, znane nam z ogólnych opisów, miały na celu zapewnienie bezpieczeństwa w okresie bezkrólewia i przygotowanie elekcji². Nie obrano marszałka, natomiast każdego dnia przewodniczył poseł z innego województwa³.

Głównym osiągnięciem sejmu konwokacyjnego była tak zwana *Konfederacja Warszawska*, akt prawny noszący datę 28 stycznia 1573 r. Starła się ona zapewnić porządek podczas elekcji i pokój religijny *inter dissidentes de religione*.

W niniejszym wydawnictwie, podobnie jak to uczyniły *Volumina Legum*⁴, publikujemy dwa teksty:

I. *Kaptur po śmierci świętej pamięci Króla Zygmunta Augusta, w Krakowie na zamku uchwalony*⁵;

II. *Confoederatio generalis Varsaviensis*⁶.

Choć pierwszy z tych aktów nie ma charakteru konstytucji sejmowej, odegrał jednak znaczną rolę zarówno podczas tego, jak i następnych bezkrólewí, wchodząc przez to do ogólnego dorobku ustrojowego Rzeczypospolitej. Znaczenie prawne drugiego z tych tekstów, godnego czasu, w jakim powstał, nie ulega wątpliwości.

¹ W. Konopczyński, *Chronologia*, s. 141.

² Por.: S. Orzelski, *Bezkrólewia ksiąg ośmioro 1572—1576*. Wyd. E. Kuntze, SRP, t. XXII, Kraków 1917; *Uchańsciana czyli zbiór dokumentów wyjaśniających życie i działalność Jakuba Uchańskiego*, t. V, wyd. T. Wierzbowski, Warszawa 1895, s. 509-522; W. S. Broel-Plater, *Zbiór pamiątek do dziejów polskich*, Warszawa 1858, t. III, I-II (fragment diariusza); E. H. de Noailles, *Henri de Valois et la Pologne en 1572*, Paris 1867; St. Kutrzeba (wyd.): *Akta sejmikowe województwa krakowskiego*, t. I, 1572-1620, Kraków 1932 (relacja z konwokacji posła Stanisława Taszyckiego, s. 31-35).

³ W. Konopczyński, *Konwokacja* [w:] *Studia historyczne ku czci Stanisława Kutrzeby*, t. I, Kraków 1938, s. 251.

⁴ *VL*, t. II, s. 839-843.

⁵ Ibidem, t. II, s. 239-240. St. Kutrzeba (*Akta sejmikowe*, s. 1-5) tekst ten wydał pod tytułem: *Konfederacja województw krakowskiego i sandomierskiego, zawiązana po śmierci króla Zygmunta Augusta w Krakowie, 19 lipca 1572 r.*

⁶ *VL*, t. II, s. 841-843. J. Siemieński („*Rebus*” w konfederacji warszawskiej r. 1573, Warszawa 1927, s. 4-9) dotarł do bardzo zniszczonego oryginału tego aktu, przechowywanego w Bibliotece Uniwersytetu Warszawskiego, pt. *Konfederacja generalna warszawska przed elekcją Henryka r. 1573 d. 28 Januarii*, i przeprowadziwszy jego szczegółowe porównanie z tekstem w *VL*, nie publikując aktu Konfederacji, zaznaczył tylko odmianki tekstowe.